

Соціологія громадської думки та мас-медіа

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	<i>Перший (бакалаврський)</i>
Галузь знань	<i>05 Соціально-поведінкові науки</i>
Спеціальність	<i>054 Соціологія</i>
Освітня програма	<i>Врегулювання конфліктів та медіація</i>
Статус дисципліни	<i>Нормативна</i>
Форма навчання	<i>очна(денна)/заочна/дистанційна</i>
Рік підготовки, семестр	<i>1 курс, перший семестр</i>
Обсяг дисципліни	<i>5 кред. ЕКТС/150 годин</i>
Семестровий контроль/ контрольні заходи	<i>екзамен</i>
Мова викладання	<i>Українська</i>
Інформація про керівника курсу / викладачів	<i>Лектор і практичні: канд. соціолог. наук, доцент Єнін Максим Наїмович</i>
Розміщення курсу	Moodle КПІ імені Ігоря Сікорського

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Навчальна дисципліна спрямована на освоєння студентами основних теоретичних та емпіричних напрямків вивчення громадської думки, мас-медіа й масової комунікації в сучасному світі, розширення та поглиблення знань в галузі зв'язків з громадськістю, оволодіння навичками соціологічних методів їх вивчення. В межах кредитного модуля передбачається формування у майбутніх соціологів умінь аналізувати громадську думку, застосовувати спеціальні методики її дослідження. Курс орієнтує студентів на основні поняття, проблеми та теорії, що існують в предметному полі соціології мас-медіа, направлений на ознайомлення з сутністю та функціями масової комунікації в сучасному суспільстві, ефектами та маніпулятивним потенціалом засобів масової інформації, емпіричними методами досліджень в даній галузі знання.

Комунікація з викладачем можлива і заохочуватиметься на навчальних заняттях, а також в межах двох годин консультацій з викладачем, які проводяться за графіком, доступним на сайті кафедри соціології.

Відповідно до вимог ОПП **метою дисципліни** є формування у студентів здатностей:

- застосовувати знання в практичних ситуаціях (ЗК-1);
- діяти соціально відповідально та свідомо (ЗК-6);
- оперувати базовим категоріально-понятійним апаратом соціології (ФК-1);
- збирати, аналізувати та узагальнювати соціальну інформацію з використанням соціологічних методів (ФК-4);
- презентувати результати соціологічних досліджень для фахівців та нефаківців (ФК-7).

Завданням дисципліни є формування таких результатів навчання:

- 1) знань про:

основний понятійний апарат соціології в освітній, дослідницькій та інших сферах професійної діяльності (РН 1)

2) уміння:

- пояснювати закономірності та особливості розвитку і функціонування соціальних явищ у контексті професійних задач (РН 4);
- презентувати результати власних досліджень для фахівців і нефахівців (РН 11);
- проводити збір статистичних даних щодо стану громадської думки;
- порівнювати основні соціологічні теорії мас-медіа;
- писати інформаційні прес-релізи для преси;
- виявляти механізми впливу мас-медіа на громадську думку;
- уявляти сутність суспільних ефектів мас-медіа.

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Дисципліна вивчається на першому курсі і перебуває у певному зв'язку з такими дисциплінами, як «Загальна соціологія» та «Історія соціології», що створюють загальну світоглядну і методологічну основу для сприйняття студентами змісту пропонованої дисципліни.

3. Зміст навчальної дисципліни

Денна форма

Назви розділів і тем	Кількість годин				
	Всього	у тому числі			
		Лекції	Семінарські	Лабораторні (комп'ютерний практикум)	СРС
1	2	3	4	5	6
Розділ 1. Громадська думка як соціально- психологічний феномен. Історія вивчення громадської думки.					
Тема 1. Соціологія громадської думки та соціологія засобів масової інформації як соціологічні теорії	8	2	2		4
Тема 2. Медіа та масова комунікація як соціальний феномен	8	2	2		4
Тема 3. Масова свідомість як різновид суспільної свідомості. Громадська думка як стан масової свідомості.	8	2	2		4
Тема 4. Теоретичні дилеми в соціологічних дискусіях щодо громадської думки	6		2		4
Разом за розділом 1	30	6	8		16
Розділ 2. Соціологічні теорії масової комунікації та мас-медіа					
Тема 5. Історія дослідження масової комунікації та впливу медіа на аудиторію в історії соціології. Парадигма тотального впливу	10	2	2		6
Тема 6. Історія дослідження масової комунікації та впливу медіа на аудиторію в історії соціології. Парадигма обмеженого впливу	8	1	2		5

Тема 7. Історія дослідження масової комунікації та впливу медіа на аудиторію в історії соціології. Модель кодування-декодування	9	1	2		6
Тема 8. Масова комунікація як соціальний інститут	10	2	2		6
Тема 9. Масова комунікація в різних типах суспільства	10	2	2		6
Тема 10. Сучасні західні соціологічні теорії мас-медіа. Теорія ліберального плюралізму та критична перспектива вивчення медіа	10	1	2		6
Тема 11. Сучасні західні соціологічні теорії мас-медіа. Технологічний детермінізм, теорії інформаційного суспільства, постмодернізм	7	1	2		5
Тема 12. Тематизація мас-медіа соціальної дійсності	9	1	2		6
Тема 13. Особливості політичного впливу ЗМІ	9	1	2		6
Тема 14. Ідеологія та реклама в мас-медіа	7		2		5
Тема 15. Масова комунікація в постіндустріальному суспільстві	8		2		6
Тема 16. Мережева комунікація: ризику та перспективи	8		2		6
Тема 17. PR-діяльність в просторі масової комунікації. Написання прес-релізу для преси	7		2		5
Тема 18. Соціологічні методи вивчення масової комунікації. Кількісні та якісні методи	8		2		6
Разом за розділом 2	120	12	28		80
Всього годин	150	18	36		96

4. Навчальні матеріали та ресурси

Для успішного вивчення дисципліни достатньо опрацювати навчальний матеріал, який викладається на лекціях, а також ознайомитись з літературою.

Основна література

Єнін М. Н., Северинчик О.П. Соціологія громадської думки та мас-медіа // Комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни [Електронний ресурс] : навч. посіб. для бакалаврів за спеціальністю 054 «Соціологія» / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: Єнін М.Н., Северинчик О.П. Електронні текстові дані (.). Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. 81 с.

Крос Кетлін, Гакет Роберт. Політична комунікація й висвітлення новин у демократичних суспільствах. Перспективи конкуренції / Кетлін Крос, Роберт Гакет; пер. з англ. К. : Основи, 2000. С. 43–62.

Теоретична соціологія. Курс лекцій. Том 1. Соціальність та її форми: підручник для студ. вищ. навч. закл. / І. Ф. Кононов ; Держ. закл. «Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка». Луганськ : Вид-во ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2013. 576 с.

Яремчук С. С. Соціологія масової комунікації: навч. посібник. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2015.

Допоміжна

Бадер А. Засоби та методи формування інформаційної складової збройного насилля // Грани. 2016. № 139. С. 11–17.

Бауман З. Індивідуалізоване суспільство // Будь-яке видання.

Бірюкова М. В. Технології самопросування в соціальних мережах // Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики. 2021. Вип. 89. С. 138–145.

Бурдые П. Громадської думки не існує. URL: <http://bourdieu.name/content/obshhestvennoe-mnenie-ne-sushhestvuet>

Гетьман Ю. Диджиталізація публічної сфери як підґрунтя інституціоналізації громадсько-політичної активності онлайн // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2022. №4. С. 90–102.

Грамші А. В'язничні зошити. Вибрані записи / Пер. з іт. 2-е вид., перероб. і доп. Київ: Вперед, 2017. 417 с.

Гуляева Людмила, Головка Ярослав, Філь Ганна, Семігіна Тетяна. Молодь з інвалідністю і соціальні медіа: державна політика, проектна діяльність, інклюзія: Монографія. Київ: Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2021. 144 с.

Даєр-Візфорд, Нік. Лівий популізм і капіталізм платформ. URL: https://commons.com.ua/ru/levyj-populizm-i-kapitalizm-platform/?tg_rhash=f6bbbecfebef0ce (стаття опублікована в журналі «Спільне» 25.11.2021).

Дмитрашко С. А. Стратегії впливу на масову свідомість у націонал-соціалістичній Німеччині // Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право. 2018. Випуск 2 (38). С. 12–17.

Дуцик Д., Дичок М. ЗМІ України: поле конкуренції за владу // Нариси новітньої історії України, 1991–2021; зб. ст. / ред. М. Мінаков, Г. Касьянов та М. Роджанські. Київ : Laurus, 2021. С. 157–187.

Енін М., Коржов Г. Мережева комунікація: ризики та перспективи (на основі соціологічних опитувань громадської думки в країнах Євросоюзу) // Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». Політологія. Соціологія. Право : зб. наук. праць. Київ; Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2021. №1 (49). С. 22–29.

Енін М. Критична теорія та ідеологічний проект Франкфуртської школи // Актуальні проблеми філософії та соціології. 2015. № 5. С. 65–69.

Енін М. Н., Черних Г. А. Громадська думка // Велика українська енциклопедія. URL: [https://vue.gov.ua/Громадська думка](https://vue.gov.ua/Громадська_думка) (дата звернення: 15.06.2024).

Енін М. Н. Масова комунікація // Велика українська енциклопедія. URL: [https://vue.gov.ua/Масова комунікація](https://vue.gov.ua/Масова_комунікація) (дата звернення: 23.01.2024).

Енін М. Н. Засоби масової інформації (ЗМІ) // Велика українська енциклопедія. URL: [https://vue.gov.ua/Засоби масової інформації \(ЗМІ\)](https://vue.gov.ua/Засоби_масової_інформації_(ЗМІ)) (дата звернення: 28.06.2021).

Енін М., Кухта М. Цифровий розрив та вразливі у цифровому аспекті соціальні групи в Україні // Соціокультурні трансформації та геополітичні виклики в умовах багатопольярного світу [Електронний ресурс] : тези доп. Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 24 листоп. 2022 р.) / відп. ред. А. Кравченко. Київ : Держ. торг.-екон. ун-т, 2022. С. 216–220.

Енін М., Коржов Г. Мережева комунікація: ризики та перспективи (на основі соціологічних опитувань громадської думки в країнах Євросоюзу) // Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». Політологія. Соціологія. Право : зб. наук. праць. Київ; Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2021. №1 (49). С. 22–29.

Енін М. Н. Роль медіа у висвітленні збройних конфліктів // Міжнародний дайджест до Дня журналіста «Медіаосвіта в Україні» [Електронне видання]: матеріали міжнар. круглого столу (м. Київ, 2 черв. 2022 р.) / [за заг. ред. Д. С. Файвішенко, Є. В. Шкурова]. Київ : Держ. торг.-екон. ун-т, 2022. С. 79-82.

Енін М. Н., Кривошеїн В. В., Судаков В. І. Аналіз структурно-функціональний // Велика українська енциклопедія. URL: [https://vue.gov.ua/Аналіз структурно-функціональний](https://vue.gov.ua/Аналіз_структурно-функціональний)

Жан Бодрийяр. Реквієм по мас-медіа // Будь-яке видання.

- Журналістська етика: Посібник для підготовки до державного іспиту [Текст] / Авт. кол. За ред. В.П. Мостового та В.В. Різуна. Київ, ТзОВ «ЗН УА», 2014. 224 с.
- Закон України «Про державну підтримку ЗМІ та соціальний захист журналістів». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/540/97-%D0%B2%D1%80>
- Закон України «Про друковані засоби масової інформації (преси) в Україні». URL: <http://zakon.rada.gov.ua/favicon.ico>
- Закон України про внесення змін до Закону України «Про інформацію» // Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2011. № 32. С. 313.
- Закон України про телебачення і радіомовлення. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3759-12>
- Іванов В. Ф. Порядку денного теорія // Велика українська енциклопедія. URL: <https://vue.gov.ua/Порядку денного теорія>
- Індекс свободи преси. Дані 2023 р. Reporters without borders. URL: <https://rsf.org/en/index?year=2023>
- Колотвін П. Моделі організації суспільного телебачення: зарубіжний досвід // Вісник Одеського національного університету. Соціологія і політичні науки, том 16, вип. 10. 2011. С. 816 – 822. (або URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vonu_sip/2011_10/pdf/str_815-822.pdf)
- Кононов І., Хобта С. Масова свідомість населення півночі Луганської області. Попередні результати дослідження // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. 2017. №5. С. 188 – 226.
- Костенко Н. Масова комунікація // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 1998. № 6. С. 127 –151.
- Лайон Д. Інформаційне суспільство: проблеми та ілюзії // Сучасна зарубіжна соціальна філософія. Київ : «Либідь», 1996. С. 362–380.
- Лассуелл Г. Техніка пропаганди у світовій війні // Будь-яке видання.
- Лалл Джеймс. Мас-медіа, комунікація, культура: глобальний підхід / Джеймс Лалл. К. : «К. І. З», 2002. 264 с.
- Макнамі Роджер. Зафейсбучені: як соціальна мережа штовхає світ до катастрофи. Київ : Книголав, 2021. 376 с.
- Маршалл Мак-Люен. Галактика Гутенберга // Будь-яке видання.
- Мак-Комбс М. Встановлення пріоритетів: мас-медії і громадська думка / Пер. с англ. Київ : К.І.С., 2007. 256 с.
- Масуда Й. Гіпотеза про генезис HOMO INTELIGENS // Сучасна зарубіжна соціальна філософія. Київ : «Либідь», 1996. С. 335–361.
- Медіа як предмет наукових концептуалізацій. Медіа, демократія, культура / За ред. Н. Костенко, А. Ручки. К.: Інститут соціології НАН України, 2008. URL: i-soc.com.ua/files/z/zmist.doc
- Медіаосвіта та медіаграмотність: підручник / Ред.-упор. В. Ф. Іванов, О. В. Волошенко; За науковою редакцією В. В. Різуна. Київ: Центр вільної преси, 2012. 352 с.
- Методологія досліджень мас-медіа: робоча книга (handbook) / за заг. ред. К. Г. Сіриньок-Долгарьової. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 156 с.
- Мищенко М. Громадська думка існує, але чи завжди її можна виявити // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2022. №3. С. 149–160.
- Ноель-Нойман Э. Громадська думка. Відкриття спіралі мовчання // Будь-яке видання.
- Панчук Д. М. Блог // Велика українська енциклопедія. URL: <https://vue.gov.ua/Блог> (дата звернення: 26.01.2023).
- Панчук Д. М. Британська телерадіомовна корпорація BBC // Велика українська енциклопедія. URL: <https://vue.gov.ua/Британська телерадіомовна корпорація BBC> (дата звернення: 10.02.2023).
- Панчук Д. М. Фейк // Велика українська енциклопедія. URL: <https://vue.gov.ua/Фейк> (дата звернення: 11.01.2023). <https://vue.gov.ua/%D0%A4%D0%B5%D0%B9%D0%BA>
- Панчук Д. М. Фактчекінг // Велика українська енциклопедія. URL: <https://vue.gov.ua/Фактчекінг> (дата звернення: 11.01.2023)
- Панчук Д. М. Дипфейк // Велика українська енциклопедія. URL: <https://vue.gov.ua/Дипфейк> (дата звернення: 11.01.2023).

Пиголенко І. Роль блогерства у формуванні інформаційного простору в сучасному українському соціумі // Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики. 2022. Вип. 95. С. 27–35.

Полторак В. А., Зоська Я. В., Стадник А. Г. Соціальні стереотипи і громадська думка // Актуальні проблеми філософії та соціології. 2020. № 27. С. 115–122.

Согорін А. Реклама як засіб патріотичного виховання (за результатами масового та експертного опитувань) // Український соціум. 2016. № 4 (59). С. 134–139.

Солодько С. Соціальні та технологічні трансформації українських медіа часів незалежності. Українське суспільство: моніторинг соціальних змін 30 років незалежності. Київ, 2021. С. 568–573.

Стадник А. Інформаційна війна як комунікативна технологія впливу на масову свідомість та громадську думку // Грані. 2016. №1. С. 111–115.

Черниш Н. Соціологічні аспекти вивчення взаємозв'язків між глобалізацією та пандемією Covid-19 // Український соціум. 2020. № 4 (75). С. 9–16.

Черняк К. Мовні стилі як політико-ідеологічна зброя: соціологічний аналіз особливостей висвітлення подій у Сирії 2011-2016 років у ЗМІ РФ та США // Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, 2017 р. С. 76 – 82.

Якісні дослідження в соціологічних практиках: навч. посібник / за ред. Н. Костенко, Л. Сокової. Київ: Інститут соціології НАНУ, 2009. 400 с.

XI століття: торжество пропаганди. Тінь Уолтера Ліппмана. Відеолекція. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=KsA6KMiaYg0&t=217s>

Arnold-Forster T. Walter Lippmann and Public Opinion // American Journalism. 2023. Vol. 40. № 1. P. 51–79.

Bolsover G., Howard P. Computational Propaganda and Political Big Data: Moving Toward a More Critical Research Agenda. In: Big Data. 2017. vol. 5., no 4. pp. 273–276.

Boyd-Barrett O. Media Imperialism: Continuity and Change. Lanham : Rowman & Littlefield, 2020. 344 p.

Burgess John. Evaluating the Evaluators: Media Freedom Indexes and What They Measure. National Endowment for Democracy. 2010. 72 p.

Breuer A. The Role of Social Media in Mobilizing Political Protest. Evidence from the Tunisian Revolution. Discussion Paper. 2012. No. 10. Bonn: German Development Institute.

Claudia Mellado. Professional Roles in News Content // Journalism Studies, 2015. Vol. 16, No. 4. P. 596–614.

Gourley S. Get ready for the robot propaganda machine. URL: <http://www.wired.co.uk/article/robot-propaganda>

Innis H.A. Empire and Communications. Toronto, University of Toronto Press, 1972. 288 p.

Innis H.A. The Bias of Communication. Toronto, University of Toronto Press, 1999. 227 p.

Lippmann W. Public Opinion. New York : Free Press, 1965. 272 p.

Mellado Claudia. Professional Roles in News Content // Journalism Studies. 2015. Vol. 16, No. 4. P. 596–614.

Metzger M.M., Tucker J.A. Social Media and EuroMaidan: A Review Essay. Slavic Review. 2017. Vol. 76. No.1 (Spring): 169–191.

McCombs M.E., Shaw D.L. The agenda setting function of mass media // Public Opinion Quarterly. 1972. Vol. 36. P. 176–187.

Noam Chomsky. «10 strategies of manipulation» by the media. URL: <http://www.abovetopsecret.com/forum/thread633151/pg1/>

Oates Sarah. The Neo-Soviet Model of the Media. EUROPE-ASIA STUDIES. Vol. 59. No. 8. December 2007. P. 1279 – 1297.

Pickard V. We Need a Media System That Serves People's Needs, Not Corporations. URL: https://www.jacobinmag.com/2020/01/corporate-media-system-democracy?fbclid=IwAR2xwC_xSAOLTuLsf4u8L2OssNd-2_gnUkAjuMr9jrQI5dPCBEcuqs607VM

Syvertsen T. Media Resistance Protest, Dislike, Abstention. Norway: Palgrave Macmillan. 2017. 153 p.

Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Денна форма Лекційні заняття

№ з/п	Назва теми заняття та перелік основних питань (перелік дидактичного забезпечення, питання для поточного контролю та завдання на СРС)
1.	<p>Тема 1. Соціологія громадської думки та соціологія засобів масової інформації як соціологічні теорії.</p> <p>Основні питання: Об'єкт та предмет соціології громадської думки та засобів масової інформації. Феномен постправди: ризики та загрози. Суб'єкти політики постправди.</p> <p>СРС: Можливі механізми протистояння феномену постправді.</p> <p>Література: Єнін, 2021; Єнін, 2024; Бурдьє, електр. ресурс; Міщенко, 2022.</p>
2.	<p>Тема 2. Медіа та масова комунікація як соціальний феномен.</p> <p>Основні питання: Поняття медіа, масової комунікації, соціальної інформації, масової інформації, засобів масової комунікації (засобів масової інформації).</p> <p>СРС: Прочитайте текст статті П. Бурдьє «Громадської думки не існує». Чому П. Бурдьє піддав сумніву існуванню громадської думки? Чи дійсно публікаціями стану громадської думки можна маніпулювати масовою свідомістю?</p> <p>Література: Єнін, 2021; Бурдьє, електр. ресурс; Дмитрашко, 2018.</p>
3.	<p>Тема 3. Масова свідомість як різновид суспільної свідомості. Громадська думка як стан масової свідомості.</p> <p>Основні питання: Поняття масової свідомості. Громадська думка як стан масової свідомості. Функції громадської думки. Стадії розвитку громадської думки. Канали вираження громадської думки. Критерії ідентифікації громадської думки. Соціальні стереотипи і громадська думка.</p> <p>СРС: Солом'яні опитування.</p> <p>Література: Єнін, 2021; Єнін, 2024; Бурдьє, електр. ресурс; Міщенко, 2022. Полторак, 2020.</p>
4.	<p>Тема 4. Історія дослідження масової комунікації та медіа. Парадигма тотального впливу.</p> <p>Основні питання: Ефект «війни світів». Дослідження масової комунікації в 30-40 рр. XX ст. (парадигма тотального впливу): Франкфуртська соціологічна школа, ідеї У. Ліппмана, модель комунікативного процесу Г. Лассуелла.</p> <p>СРС: XXI вік: торжество пропаганди. Тінь Уолтера Ліппмана. Відеолекція. URL: https://www.youtube.com/watch?v=KsA6KMiaYg0&t=217s. Франкфуртська школа в соціології: роль масової культури та медіа у просуванні ідеології.</p> <p>Література: Яремчук, 2015; Єнін, 2021, 2015; Arnold-Forster, 2023; Lippmann, 1965.</p>
5.	<p>Тема 5. Історія дослідження масової комунікації та медіа. Парадигма обмеженого впливу.</p> <p>Основні питання. П. Лазарсфельд як основоположник теорії обмеженого впливу. Двуступеневий потік інформації. Теорія «використання і задоволення» Берельсона.</p> <p>СРС: Техніка пропаганди у військових конфліктах.</p> <p>Література: Яремчук, 2015; Єнін, 2021; Лассуел.</p>
6.	<p>Тема 6. Історія дослідження масової комунікації та медіа. Вивчення насилля на ТБ. Модель кодування-декодування.</p> <p>Основні питання: Дослідження насилля на телебаченні. Парадигма «нового погляду» і модель «кодування-декодування». Історія дослідження масової комунікації в Україні у період незалежності.</p> <p>СРС: Історія дослідження масової комунікації в СРСР. Система маркування екранного насилля</p> <p>Література: Єнін, 2021; Яремчук, 2015; Теоретична соціологія, 2013; Лалл, Дж., 2002.</p>
7.	<p>Тема 7. Масова комунікація як соціальний інститут.</p> <p>Основні питання: Характеристика масової комунікації як соціального інституту, її функції. Мас-медіа як четверта влада. ЗМІ України: поле конкуренції за владу. Соціальна характеристика засновника, редактора і журналіста. Аудиторія, її типи. Фрагментація аудиторії.</p> <p>СРС: Теорія масової свідомості: можливості та обмеження в умовах неоконвенційної війни</p>

	(стаття І. Кононова). Література: Єнін, 2021; Дуцик, Дичок, 2021; Журналістська етика, 2014; Закон України про друковані ЗМІ; Закон України про внесення змін до Закону України «Про інформацію»; Закон України про телебачення і радіомовлення; Закон України «Про державну підтримку ЗМІ та соціальний захист журналістів»; Скокова, 2015; Кононов, 2018.
8.	Тема 8. Масова комунікація в різних типах суспільств. Основні питання: Комунікація в традиційному суспільстві. Особливості масової комунікації в індустріальному суспільстві. Зміни в масовій комунікації в інформаційному суспільстві. Феномен інтернет-залежності. СРС: Нація і масова комунікація. Література: Єнін, 2021; Яремчук, 2015; Теоретична соціологія, 2013.
9.	Тема 9. Сучасні західні соціологічні теорії мас-медіа. Теорія ліберального плюралізму та критична перспектива вивчення медіа. Основні питання: Критична перспектива розгляду ЗМІ: Інструменталізм. Комунікативна теорія Ю. Хабермаса. Концепція гегемонії А. Грамші. СРС: Теорія «культывації» Дж. Гербнера. Література: Єнін, 2021; Крос Кетлін, 2000; Медіа як предмет наукових концептуалізацій, 2008; Грамши А., 1959; Noam Chomsky, електронний ресурс; Syvertsen, 2017.
10.	Тема 10. Сучасні західні соціологічні теорії мас-медіа. Технологічний детермінізм, теорії інформаційного суспільства, постмодернізм. Основні питання: Технологічний детермінізм (Г. Інніс, М. Маклюен). Теорії інформаційного суспільства. Постмодернізм (Ж. Бодрійяр). СРС: Концепція «Вікно Овертона». Література: Єнін, 2021; Крос Кетлін, 2000; Медіа як предмет наукових концептуалізацій, 2008; Бодрійяр, електронний ресурс; Мак-Люен, електронний ресурс; Грамші, 2017; Noam Chomsky, електр. ресурс; Syvertsen, 2017.
11.	Тема 11. Тематизація мас-медіа соціальної дійсності. Основні питання: Сутність і особливості тематизації. Моделі подачі новин. Концепція культурного та інформаційного імперіалізму, її критика опонентами. Форми власності ЗМІ. СРС: Медіа як фактор формування медіаіміджу ЗСУ. Література: Колотвін, 2011; Єнін, 2021; Лалл Джеймс, 2002; Pickard, електр. ресурс; Мак-Комбс, 2007; Крос Кетлін, Гакет Роберт, 2000; Burges, 2010; Oates, 2007; Черняк, 2017.
12.	Тема 12. Особливості політичного впливу засобів масової інформації. Основні питання: Поняття політичної влади, її механізми та функції. Політичний вплив на аудиторію (концепції визначення порядку денного, праймінгу, фреймінгу). Способи політичного маніпулювання. Міжнародні індекси розвитку свободи ЗМІ. СРС: Мовні стилі як засіб інформаційної боротьби в медіа (огляд публікації Черняка). Література: Єнін, 2021; Крос Кетлін, Гакет Роберт, 2000; Burges, 2010; Oates, 2007; Черняк, 2017.

Семінарські (практичні) заняття

Основні завдання циклу семінарських (практичних) занять:

Сформувані у студентів:

- вміння працювати з науковою літературою;
- приймати активну участь у дискусії;
- формулювати та відстоювати свою позицію;
- розробляти та представляти презентації з ключових тем.

№ з/п	Назва теми заняття та перелік основних питань (перелік дидактичного забезпечення, питання для поточного контролю та завдання на СРС)
1.	Тема 1. Соціологія громадської думки та соціологія засобів масової інформації як соціологічні теорії.

	<p>Основні питання: Об'єкт та предмет соціології громадської думки та засобів масової інформації. Феномен постправди: ризики та загрози. Суб'єкти політики постправди.</p> <p>СРС: Можливі механізми протистояння феномену постправді.</p> <p>Література: Єнін, 2021; Єнін, 2024; Бурдьє, електр. ресурс; Міщенко, 2022.</p>
2.	<p>Тема 2. Медіа та масова комунікація як соціальний феномен.</p> <p>Основні питання: Поняття медіа, масової комунікації, соціальної інформації, масової інформації, засобів масової комунікації (засобів масової інформації).</p> <p>СРС: Прочитайте текст статті П. Бурдьє «Громадської думки не існує». Чому П. Бурдьє піддав сумніву існуванню громадської думки? Чи дійсно публікаціями стану громадської думки можна маніпулювати масовою свідомістю?</p> <p>Література: Єнін, 2021; Бурдьє, електр. ресурс; Дмитрашко, 2018.</p>
3.	<p>Тема 3. Масова свідомість як різновид суспільної свідомості. Громадська думка як стан масової свідомості.</p> <p>Основні питання: Поняття масової свідомості. Громадська думка як стан масової свідомості. Функції громадської думки. Стадії розвитку громадської думки. Канали вираження громадської думки. Критерії ідентифікації громадської думки. Соціальні стереотипи і громадська думка.</p> <p>СРС: Солом'яні опитування.</p> <p>Література: Єнін, 2021; Єнін, 2024; Бурдьє, електр. ресурс; Міщенко, 2022. Полторак, 2020.</p>
4.	<p>Тема 4. Теоретичні дилеми в соціологічних дискусіях щодо громадської думки.</p> <p>Основні питання: Теоретична дилема щодо виникнення громадської думки. Реалізм та номіналізм у розумінні сутності громадської думки. Монізм та плюралізм у поглядах на громадську думку. Проблеми практичного вивчення громадської думки.</p> <p>СРС: Масова свідомість в умовах війни.</p> <p>Література: Єнін, 2021; Єнін, 2024; Бурдьє, електр. ресурс; Міщенко, 2022; Кононов, Хобта, 2017.</p>
5.	<p>Тема 5. Історія дослідження масової комунікації та медіа. Парадигма тотального впливу.</p> <p>Основні питання: Ефект «війни світів». Дослідження масової комунікації в 30-40 рр. ХХ ст. (парадигма тотального впливу): Франкфуртська соціологічна школа, ідеї У. Липпмана, модель комунікативного процесу Г. Лассуелла.</p> <p>СРС: ХХІ вік: торжество пропаганди. Тінь Уолтера Липпмана. Відеолекція. URL: https://www.youtube.com/watch?v=KsA6KMiaYg0&t=217s. Франкфуртська школа в соціології: роль масової культури та медіа у просуванні ідеології.</p> <p>Література: Яремчук, 2015; Єнін, 2021, 2015; Arnold-Forster, 2023; Lippmann, 1965.</p>
6	<p>Тема 6. Історія дослідження масової комунікації та медіа. Парадигма обмеженого впливу.</p> <p>Основні питання. П. Лазарсфельд як основоположник теорії обмеженого впливу. Двуступеневий потік інформації. Теорія «використання і задоволення» Берельсона.</p> <p>СРС: Техніка пропаганди у військових конфліктах.</p> <p>Література: Яремчук, 2015; Єнін, 2021; Лассуел.</p>
7	<p>Тема 7. Історія дослідження масової комунікації та медіа. Вивчення насилля на ТБ. Модель кодування-декодування.</p> <p>Основні питання: Дослідження насилля на телебаченні. Парадигма «нового погляду» і модель «кодування-декодування». Історія дослідження масової комунікації в Україні у період незалежності.</p> <p>СРС: Історія дослідження масової комунікації в СРСР. Система маркування екранного насилля</p> <p>Література: Єнін, 2021; Яремчук, 2015; Теоретична соціологія, 2013; Лалл, Дж., 2002.</p>
8	<p>Тема 8. Масова комунікація як соціальний інститут.</p> <p>Основні питання: Характеристика масової комунікації як соціального інституту, її функції. Мас-медіа як четверта влада. ЗМІ України: поле конкуренції за владу. Соціальна характеристика засновника, редактора і журналіста. Аудиторія, її типи. Фрагментація аудиторії.</p> <p>СРС: Теорія масової свідомості: можливості та обмеження в умовах неоконвенційної війни (стаття І. Кононова).</p>

	<p>Література: Єнін, 2021; Дуцик, Дичок, 2021; Журналістська етика, 2014; Закон України про друковані ЗМІ; Закон України про внесення змін до Закону України «Про інформацію»; Закон України про телебачення і радіомовлення; Закон України «Про державну підтримку ЗМІ та соціальний захист журналістів»; Скокова, 2015; Кононов, 2018.</p>
9.	<p>Тема 9. Масова комунікація в різних типах суспільств. Основні питання: Комунікація в традиційному суспільстві. Особливості масової комунікації в індустріальному суспільстві. Зміни в масовій комунікації в інформаційному суспільстві. Феномен інтернет-залежності. СРС: Нація і масова комунікація. Література: Єнін, 2021; Яремчук, 2015; Теоретична соціологія, 2013.</p>
10	<p>Тема 10. Сучасні західні соціологічні теорії мас-медіа. Теорія ліберального плюралізму та критична перспектива вивчення медіа. Основні питання: Критична перспектива розгляду ЗМІ: Інструменталізм. Комунікативна теорія Ю. Хабермаса. Концепція гегемонії А. Грамші. СРС: Теорія «культивації» Дж. Гербнера. Література: Єнін, 2021; Крос Кетлін, 2000; Медіа як предмет наукових концептуалізацій, 2008; Грамши А., 1959; Noam Chomsky, електронний ресурс; Syvertsen, 2017.</p>
11	<p>Тема 11. Сучасні західні соціологічні теорії мас-медіа. Технологічний детермінізм, теорії інформаційного суспільства, постмодернізм. Основні питання: Технологічний детермінізм (Г. Інніс, М. Маклюен). Теорії інформаційного суспільства. Постмодернізм (Ж. Бодрійяр). СРС: Концепція «Вікно Овертона». Література: Єнін, 2021; Крос Кетлін, 2000; Медіа як предмет наукових концептуалізацій, 2008; Бодрійяр, електронний ресурс; Мак-Люен, електронний ресурс; Грамші, 2017; Noam Chomsky, електр. ресурс; Syvertsen, 2017.</p>
12	<p>Тема 12. Тематизація мас-медіа соціальної дійсності. Основні питання: Сутність і особливості тематизації. Моделі подачі новин. Концепція культурного та інформаційного імперіалізму, її критика опонентами. Форми власності ЗМІ. СРС: Медіа як фактор формування медіаіміджу ЗСУ. Література: Колотвін, 2011; Єнін, 2021; Лалл Джеймс, 2002; Pickard, електр. ресурс; Мак-Комбс, 2007; Крос Кетлін, Гакет Роберт, 2000; Burges, 2010; Oates, 2007; Черняк, 2017.</p>
13	<p>Тема 13. Особливості політичного впливу засобів масової інформації. Основні питання: Поняття політичної влади, її механізми та функції. Політичний вплив на аудиторію (концепції визначення порядку денного, праймінгу, фреймінгу). Способи політичного маніпулювання. Міжнародні індекси розвитку свободи ЗМІ. СРС: Мовні стилі як засіб інформаційної боротьби в медіа (огляд публікації Черняка). Література: Єнін, 2021; Крос Кетлін, Гакет Роберт, 2000; Burges, 2010; Oates, 2007; Черняк, 2017.</p>
14	<p>Тема 14. Ідеологія та реклама в мас-медіа Основні питання: Ідеологія і мас-медіа. Ідеологія в рекламі. Реклама як засіб патріотичного виховання. СРС: Протилежність оцінок ролі ЗМІ в сучасному суспільстві, способи обмеження можливостей маніпулювання. Література: Єнін, 2021; Лалл Джеймс, 2002; Согорін, 2016; Бадер, 2016.</p>
15	<p>Тема 15. Масова комунікація в постіндустріальному суспільстві Основні питання: Характеристики інформаційного суспільства. Виникнення Інтернету. Соціальний порядок в інтернет-комунікаціях. Розвиток комп'ютерних комунікацій: оптимістична та критична перспективи. Мережева комунікація: ризики та перспективи. Оцінки впливу соціальних медіа на політичне життя та демократію (згідно досліджень «Pew Research Center» та інших соціологічних центрів). Технології самопросування в соціальних мережах. Віртуальні ідентичності. Феномен інтернет-залежності. СРС: Digital-технології в системі традиційних систем влади: політичний потенціал і нові виклики.</p>

	Література: Єнін, 2021; Єнін, Коржов, 2021; Бірюкова, 2021; Черниш, 2020.
16	<p>Тема 16. Мережева комунікація: ризики та перспективи</p> <p>Основні питання: Цифровий розрив та вразливі у цифровому аспекті соціальні групи в Україні. Компоненти цифрового розриву. Цифровий розрив як елемент відтворення соціальної нерівності. Цифровий капітал. Молодь з інвалідністю і соціальні медіа: державна політика, проектна діяльність, інклюзія. Роль соціальних медіа в житті сучасної молоді з інвалідністю (можливості, загрози, потенціал для інклюзивних процесів). Диджиталізація публічної сфери як підґрунтя інституціалізації громадсько-політичної активності онлайн. Роль цифрової публічної сфери для розвитку онлайн-активності.</p> <p>СРС: Вплив соціальних мереж на протестну поведінку.</p> <p>Література: Єнін, 2021; Єнін, Коржов, 2021; Єнін, Кухта, 2022; Бірюкова, 2021; Гетьман, 2022; Гуляєва, 2021.</p>
17	<p>Тема 17. PR-діяльність в просторі масової комунікації. Написання прес-релізу для преси</p> <p>Основні питання: Прес-реліз як форма взаємодії PR зі ЗМІ. Види прес-релізу. Основні правила підготовки прес-релізу.</p> <p>СРС: Стандарти теле- і радіо- інтерв'ю, технологія публічного виступу.</p> <p>Література: Єнін, 2021.</p>
18	<p>Тема 18. Соціологічні методи вивчення масової комунікації. Кількісні та якісні методи</p> <p>Основні питання: Кількісні методи аналізу аудиторії. Якісні методи аналізу. Можливості фокус-групи в медіа-дослідженнях. Поняття документу в соціології. Види документів. Достоїнства та недоліки традиційного аналізу документів. Особливості контент-аналізу.</p> <p>СРС: Виконання творчих вправ. Складання рубрикатора на вільну тему.</p> <p>Література: Єнін, 2021; Методологія досліджень мас-медіа: робоча книга (handbook), 2017; Якісні дослідження в соціологічних практиках, 2009.</p>

Заочна форма Лекційні заняття

<p>Тема 1. Соціологія громадської думки та соціологія засобів масової інформації як соціологічні теорії.</p> <p>Основні питання: Об'єкт та предмет соціології громадської думки та засобів масової інформації. Поняття медіа, масової комунікації, соціальної інформації, масової інформації, засобів масової комунікації (засобів масової інформації). Поняття масової свідомості. Громадська думка як стан масової свідомості. Солом'яні опитування. Соціальні стереотипи і громадська думка.</p> <p>СРС: Теоретичні дилеми у соціологічних дискусіях щодо громадської думки (Бурдьє, Міщенко).</p> <p>Література: Єнін, 2021; Єнін, 2024; Бурдьє, електр. ресурс; Міщенко, 2022. Полтораєв, 2020.</p>
<p>Тема 2. Історія дослідження масової комунікації та впливу медіа на аудиторію в історії соціології.</p> <p>Основні питання: Передумови формування дослідницького інтересу в соціології до масової комунікації на Заході. Парадигма тотального впливу. Формула Лассуелла. П. Лазарсфельд як основоположник теорії обмеженого впливу. Двоступеневий потік інформації. Теорія «використання і задоволення» Б. Берельсона. Теорії «помірного впливу». Вивчення теми насилля на телебаченні. Модель кодування-декодування. Теоретичні уявлення про масову комунікацію в українській соціології.</p> <p>СРС: Система маркування екранного насилля.</p> <p>Література: Яремчук, 2015; Єнін, 2021, 2015; Arnold-Forster, 2023; Lippmann, 1965.</p>

Семінарські заняття

<p>Тема 1. Сучасні західні соціологічні теорії мас-медіа.</p> <p>Основні питання: Критична перспектива розгляду ЗМІ: Інструменталізм. Комунікативна теорія Ю. Хабермаса. Концепція гегемонії А. Грамші. Технологічний детермінізм (Г. Інніс, М. Маклюєн). Теорії інформаційного суспільства. Постмодернізм (Ж. Бодрійяр).</p> <p>СРС: Теорія «культивації» Дж. Гербнера. Концепція «Вікно Овертона».</p>

Література: Єнін, 2021; Крос Кетлін, 2000; Медіа як предмет наукових концептуалізацій, 2008; Бодрийяр, електронний ресурс; Мак-Люен, електронний ресурс; Грамші, 2017; Noam Chomsky, електр. ресурс; Syvertsen, 2017.

Тема 2. Тематизація мас-медіа соціальної дійсності. Особливості політичного впливу ЗМІ.

Основні питання: Сутність і особливості тематизації. Моделі подачі новин. Концепція культурного та інформаційного імперіалізму, її критика опонентами. Поняття політичної влади, її механізми і функції. Політичний вплив на аудиторію (концепції визначення порядку денного, праймінгу, фреймінгу). Способи політичного маніпулювання.

СПС: Міжнародні індекси розвитку свободи ЗМІ.

Література: Колотвін, 2011; Єнін, 2021; Лалл Джеймс, 2002; Pickard, електр. ресурс; Мак-Комбс, 2007; Крос Кетлін, Гакет Роберт, 2000; Burges, 2010; Oates, 2007; Черняк, 2017.

Самостійна робота студента (денна та заочна форма навчання)

Творчі завдання.

1. Використовуючи правила написання прес-релізу, напишіть свій приклад прес-релізу-анонсу та прес-релізу-новини.

2. На сторінці сайту КМІС передивіться 5-7 будь-яких написаних прес-релізів (<https://www.kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&page=1>). Як Ви думаєте, на що варто звертати увагу при їх підготовці? На які особливості підготовлених прес-релізів КМІС Ви звернули увагу, можливо щось змінили б у формі їх подачі?

3. Відкрийте сайт КМІС зі звітом «Суспільно-політичні орієнтації населення України» (жовтень 2020 року). <https://www.kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=979&page=1>. Дотримуючись основних вимог написання соціологічного прес-релізу (заголовок, відповідальна особа за підготовлений прес-реліз та її контактні дані, назва організації, що провела дослідження, час проведення, вибірка, основні результати за принципом «піраміди»), напишіть прес-реліз (можна в парах) на будь-яку тему описану у презентації та додатках. Назву теми придумайте самостійно.

4. Студенти заочної форми навчання самостійно опрацьовують матеріали лекцій викладача, що викладаються на денному відділенні (див. таблицю з розподілом тем та питань вище).

Політика та контроль

1. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Опрацьовуючи навчальний матеріал навчальної дисципліни «Соціологія громадської думки та мас-медіа», студенти виконують завдання до семінарських занять, пишуть модульну контрольну роботу та здають усно екзамен (додатки до силабусу). Ці види робіт сприяють закріпленню та поглибленню теоретичних знань студентами з окремих тем модуля, розвивають навички самостійної роботи з першоджерелами, сприяють формуванню теоретичного соціологічного мислення та уяви.

Відвідуваність і виконання завдань

Студенту складно буде належно підготуватись до практичного заняття та екзамену, якщо буде пропускати лекції. Для студентів, які бажають продемонструвати відмінні результати навчання, активна робота на лекційних заняттях є необхідною. Однак відпрацьовувати пропущені лекції не потрібно.

Активна участь студента на практичних заняттях є обов'язковою. Рейтинг студента значною мірою формуватиметься за результатами його роботи на практичних (семінарських) заняттях. Кожне пропущене практичне заняття (незалежно від причин пропуску) знижує підсумковий рейтинг студента з дисципліни. Немає конкретної кількості пропущених практичних занять, які потребуватимуть самостійного опрацювання студентом відповідних тем (виконання завдань) і додаткового спілкування з цього приводу з викладачем. Разом з тим, студент, який пропустив практичні заняття, може отримати низький рейтинг, який не дозволить допустити його до екзамену. В такому разі теми з пропущених семінарських занять мають бути обов'язково вивчені, а

практичні завдання виконані. Контроль знань з пропущених тем (виконання завдань) відбуватиметься під час спілкування з викладачем за графіком консультацій (який буде узгоджено на початку семестру) або під час перерви у навчальному занятті. Студент, який виконає відповідні завдання (або відповідь на питання), отримуватиме відповідні бали до рейтингу залежно від якості відповідей (виконання завдання).

Студенти, які пропустили практичні заняття, можуть не допустити зниження підсумкового рейтингу, своєчасно (протягом семестру) опрацювавши відповідні теми і виконавши завдання, передбачені для пропущених занять. Не треба чекати наближення заліково-екзаменаційної сесії для відповідного спілкування з викладачем. Варто це робити як тільки студент буде готовий продемонструвати свої знання і навички з пропущених тем.

Теми і завдання для практичних занять передбачені силабусом, доступні з особистого кабінету студента в системі «Moodle» або «Кампус».

На лекціях та практичних заняттях допускається використання ноутбуків, смартфонів, письмових нотатків, але лише для цілей, зумовлених темою заняття і відповідним тематичним завданням. Відповідати на питання викладача, читаючи з екрану смартфона, ноутбуку, підручника чи нотаток не варто. Це характеризує рівень підготовки студента не з кращого боку. Відповіді студента можуть спиратись на підручні матеріали, але повинні бути вільними від читання тексту.

Форми роботи

Лекційні і семінарські заняття проводяться відповідно до вимог нормативно-методичних документів та рейтингової системи оцінювання знань студентів. На лекціях використовуються комп'ютерні презентації з висвітленням основних положень тем, з урахуванням тематики занять: з підручників, навчальних посібників та словників по соціології.

На семінарських заняттях студенти обговорюють тексти першоджерел та професійні коментарі щодо їх змісту. Семінарське заняття дає можливість оцінити, з одного боку, рівень підготовки до нього (виступ, участь в дискусії, висловлення власної думки), з іншого – засвоювати завдання модульного контролю. Результати роботи студента оцінюються викладачем згідно діючої бальної системи і свідчать про ефективність контролю роботи студента. Критеріями оцінювання виконання завдань семінарського заняття є: логічна послідовність відповіді; повнота розкриття кожного питання; аналітичність міркувань у відповіді; посилання на джерела; обґрунтованість особистих висновків.

Політика університету

Академічна доброчесність

Політика та принципи академічної доброчесності визначені у розділі 3 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>. (інша необхідна інформація стосовно академічної доброчесності).

Норми етичної поведінки

Норми етичної поведінки студентів і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

2. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

Поточний контроль: [опитування за темою заняття, виконання завдань](#)

Календарний контроль: [проводиться двічі на семестр як моніторинг поточного стану виконання вимог силабусу.](#)

Семестровий контроль: [екзамен](#)

Оцінювання та контрольні заходи

Рейтинг студента очної форми навчання складається з балів, які він отримує за:

- 1) Роботу на семінарських заняттях
- 2) МКР
- 3) Екзамен
- 4) Заохочувальні бали

Розрахунок вагових балів

РСО з навчальної дисципліни складається з суми балів студента за усі виконані контрольні заходи протягом семестру.

1. Відповіді на семінарських заняттях.

Ваговий бал – 3 бали при відповіді на більшість питань. Максимальна кількість балів на всіх практичних заняттях дорівнює $r_{\text{сем}} = 3 \text{ бали} * 18 = 54 \text{ бали}$.

«відмінно» 3 бали – студент отримує при відповіді на більшість питань семінарського заняття. Відповідь вважається повною, якщо студент демонструє глибоке знання матеріалу, логічно і послідовно його викладає, дає обґрунтовані висновки, вільно оперує конкретними даними, переважно надає повні та аргументовані відповіді, висловлює власну позицію з дискусійних питань, демонструє ознаки теоретичного мислення та соціологічної уяви.

«добре» 2 бали – студент бере участь в обговоренні окремих питань плану семінарського заняття, демонструє хороший рівень знання матеріалу.

«задовільно» 1 бал – студент бере участь в обговоренні одного питання плану семінарського заняття або демонструє доволі поверхові знання, не демонструє власної позиції з обговорюваних проблем.

2. МКР. Ваговий бал – 6 балів.

МКР передбачає усну або письмову відповідь на 3 питання, перелік яких наведений у додатку 1. За згодою з викладачем студент може написати творче есе (перелік тем у додатку 1).

Оцінювання відповіді на питання здійснюється за наступними критеріями:

«відмінно» – 5-6 балів – студент формулює точні дефініції, надає теоретично обґрунтовані аргументи щодо питання, демонструє власну аргументовану позицію;

«добре» – 3-4 балів – відображається сутність питання, але наявні неточності у відповіді;

«задовільно» – 2-3 балів – неповна відповідь, наявні суттєві помилки;

«незадовільно» – менше 2 балів – відсутня або некоректна відповідь.

3. Екзамен – 40 балів.

Екзамен передбачає соціологічний аналіз літературного твору з усною доповіддю та презентацією (додаток 2). Екзамен передбачає усні або письмові відповіді на 3 питання, перелік яких наведений у додатку 2. Опитування триває від 3 до 5 хвилин. Викладач може задавати будь-які питання зі списку, якщо підсумкові бали та оцінка викликають дискусії зі студентом. Підготовка до екзамену після отримання питань – не менше 30 годин.

Критерії оцінювання.

30-40 балів – студент відповідає на майже всі питання заліку, демонструє глибоке знання матеріалу, логічно і послідовно його викладає, дає обґрунтовані висновки, вільно оперує конкретними даними, висловлює власну позицію з дискусійних питань, демонструє ознаки теоретичного мислення та соціологічної уяви.

20-29 балів – студент відповідає на більшість питань заліку, демонструє хороший рівень знання матеріалу.

10-19 балів – студент відповідає на приблизно половину питань заліку, демонструє доволі поверхневі знання.

0-9 балів – студент відповідає лише на окремі питання заліку, не має власної позиції, допускає суттєві неточності.

Заохочувальні бали

Написання тез на конференцію – 5 балів.

Написання та публікація статті з проблеми, що вивчаються в рамках навчальної дисципліни у фаховому журналі не нижче категорії Б – 5-10 балів.

Участь у 2 турі Всеукраїнської олімпіади – 10 балів.

Активна робота на лекціях: участь у дискусіях над проблемними питаннями – 1-2 б.

Умови позитивної проміжної атестації:

Для отримання «зараховано» з першої проміжної атестації студент повинен мати не менше ніж 12 балів, для отримання «зараховано» з другої проміжної атестації студент повинен мати не менше ніж 12 балів.

Умови допуску до екзамену:

Умовою допуску студента до екзамену є отримання попередньої рейтингової оцінки не менше як 24 бали.

Студент отримує найвищий рейтинг, якщо бере активну участь на проведених семінарських заняттях, переважно надає повні та аргументовані відповіді, логічно їх викладає, висловлює власну позицію з дискусійних питань, демонструє ознаки теоретичного мислення та соціологічної уяви.

Належна підготовка студента до практичного заняття займатиме в середньому 1,5-2 години.

Викладач оцінює роботу студента на кожному практичному занятті, але конкретна підсумкова кількість балів за роботу на практичних заняттях виставляється викладачем під час першого і другого етапу проміжної атестації – на восьмому і шістнадцятому тижнях навчання відповідно. Рейтинг студента станом на 8-й тиждень (за результатами роботи на 6-8 практичних заняттях) і 16-й тиждень (за результатами роботи на наступних 6-8 практичних заняттях) навчання повідомляється студенту на занятті чи в особистому кабінеті електронного кампусу.

Деталізовані критерії оцінювання результатів навчання студента визначені у положенні про РСО з дисципліни, що є додатком до силабусу.

Студент може оскаржити оцінку викладача, подавши відповідну скаргу викладачу не пізніше наступного дня після ознайомлення студента з виставленою викладачем оцінкою. Скарга розглядатиметься за процедурами, встановленими університетом.

Таблиця відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:

<i>Кількість балів</i>	<i>Оцінка</i>
100-95	Відмінно (A)
94-85	Дуже добре (B)
84-75	Добре (C)
74-65	Задовільно (D)
64-60	Достатньо (E)
Менше 60	Незадовільно (FX)
Не виконані умови допуску	Не допущено (F)

Рейтинг студента заочної форми навчання складається з балів, які він отримує за:

- 1) Роботу на семінарських заняттях
- 2) МКР
- 3) Екзамен
- 4) Заохочувальні бали

Розрахунок вагових балів

РСО з навчальної дисципліни складається з суми балів студента за усі виконані контрольні заходи протягом семестру (R_D).

1. Відповіді на семінарських заняттях.

Ваговий бал – 15 балів при відповіді на більшість питань. Максимальна кількість балів на всіх практичних заняттях дорівнює $r_{\text{сем}} = 15 \text{ балів} * 2 = 30 \text{ балів}$.

«відмінно» – 12-15 балів – студент отримує при відповіді на більшість питань семінарського заняття. Відповідь вважається повною, якщо студент демонструє глибоке знання матеріалу, логічно і послідовно його викладає, дає обґрунтовані висновки, вільно оперує конкретними даними, переважно надає повні та аргументовані відповіді, висловлює власну позицію з дискусійних питань, демонструє ознаки теоретичного мислення та соціологічної уяви.

«добре» – 8-11 балів – студент бере участь в обговоренні окремих питань плану семінарського заняття, демонструє хороший рівень знання матеріалу.

«задовільно» – 1-7 балів – студент бере участь в обговоренні одного питання плану семінарського заняття або демонструє доволі поверхові знання, не демонструє власної позиції з обговорюваних проблем.

2. Усна співбесіда за темами МКР або написання есе (теми есе в розділі МКР) – 20 балів.

«відмінно» – 18-20 балів – студент формулює точні дефініції, надає теоретично обґрунтовані аргументи щодо питання, демонструє власну аргументовану позицію;

«добре» – 14-17 балів – відображається сутність питання, але наявні неточності у відповіді;

«задовільно» – 8-13 балів – неповна відповідь, наявні суттєві помилки;

«незадовільно» – 0-8 балів – відсутня або некоректна відповідь.

3. Екзамен – 50.

Екзамен передбачає соціологічний аналіз літературного твору з усною доповіддю та презентацією (додаток 2). Екзамен передбачає усні або письмові відповіді на 3 питання, перелік яких наведений у додатку 2. Опитування триває від 3 до 5 хвилин. Викладач може задавати будь-які питання зі списку, якщо підсумкові бали та оцінка викликають дискусії зі студентом. Підготовка до екзамену після отримання питань – не менше 30 годин.

Критерії оцінювання.

40-50 балів – студент відповідає на майже всі питання заліку, демонструє глибоке знання матеріалу, логічно і послідовно його викладає, дає обґрунтовані висновки, вільно оперує конкретними даними, висловлює власну позицію з дискусійних питань, демонструє ознаки теоретичного мислення та соціологічної уяви.

21-39 балів – студент відповідає на більшість питань заліку, демонструє хороший рівень знання матеріалу.

1-20 балів – студент відповідає лише на окремі питання заліку, не має власної позиції, допускає суттєві неточності.

Заохочувальні бали

Написання тез на конференцію – 5 балів.

Написання та публікація статті з проблеми, що вивчаються в рамках навчальної дисципліни у фаховому журналі не нижче категорії Б – 5-10 балів.

Участь у 2 турі Всеукраїнської олімпіади – 10 балів.

Активна робота на лекціях: участь у дискусіях над проблемними питаннями – 1-5 б.

Таблиця відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:

<i>Кількість балів</i>	<i>Оцінка</i>
100-95	Відмінно
94-85	Дуже добре
84-75	Добре
74-65	Задовільно
64-60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно
Не виконані умови допуску	Не допущено

3. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Рекомендації студентам

Працюючи на лекції студенту варто конспектувати основні поняття, ознаки, класифікації, визначення, алгоритми, про які розповідатиме викладач. Це дозволить студенту краще презентувати свою позицію (думку), критично оцінювати позиції (думки) інших студентів, ставити питання викладачу та студентам. Обсяг засвоєного навчального матеріалу і глибина його розуміння від цього збільшуватиметься. Готуючись до практичного заняття студенту бажано опрацювати лекційний матеріал певної теми, ознайомитись з додатковими ресурсами в списку літератури. Якщо студент не ознайомився з навчальним матеріалом, йому варто уважніше слухати виступаючих, і завдяки отриманій інформації намагатись компенсувати недоліки підготовки до заняття. Не слід відмовлятися від відповіді на питання викладача. Навіть якщо студент не знає відповіді, доцільно

спробувати відповісти, висловити свою думку, виходячи з власних знань, досвіду, логіки запитання тощо. При цьому не треба боятися помилитися – одним з важливих завдань вивчення соціально-гуманітарних дисциплін є вироблення навичок логічного мислення, ведення дискусії та висловлення власних думок. Однак, варто пам'ятати, що незнання матеріалу дисципліни є суттєвим недоліком роботи студента і буде негативно впливати на його загальний рейтинг.

Творче есе передбачено МКР. Пропуски студентом занять за поважних причин, відпрацювання пропущених студентом тем можливо у формі написання творчих есе.

При написанні есе слід дотримуватись наступної структури:

Вступ. Перші кілька речень повинні визначити тему есе, мету та наміри автора публікації в дослідженні певної проблеми.

Основна частина. У цій частині слід детально розглянути основні ідеї, аргументи та приклади автора публікації.

Висновки. У цій частині слід навести свої узагальнюючі висновки. Чи вдалось автору на задовільному рівні дослідити певну проблему? Якими є пропозиції або рекомендації щодо подальшого дослідження даної теми?

Список літератури. Якщо ви використовували будь-які джерела для свого есе, то необхідно їх вказати у списку літератури. В такому разі в тексті обов'язковими є посилання на використану літературу, наприклад [3, с. 5], що означає посилання на джерело під №3 у списку літератури на с. 5. Посилання на електронні джерела (інтернет-статті, відео) не маркуються сторінкою. Тоді посилання оформлюється (як приклад) таким чином: [4], що означає посилання на джерело під №4.

Неформальні дистанційні та онлайн курси

За бажанням здобувача, в умовах, що не сприяють регулярному відвідуванню занять, допускається вивчення окремих змістовних частин дисципліни в асинхронному режимі, зокрема через опанування дистанційних курсів та інших форм неформального навчання. Для врахування в рейтинговій системі оцінювання балів за такі курси, вони мають змістовно відповідати певним темам силабусу, а їх проходження узгоджене з викладачем дисципліни. На підтвердження проходження неформального навчання студент має надати відповідний документ (сертифікат) із зазначенням назви курсів та їх обсягу в годинах. Визнання результатів неформальної освіти відбувається у порядку визначеному у відповідному Положенні КПІ ім. Ігоря Сікорського: <https://osvita.kpi.ua/node/179>

Зокрема, рекомендується навчання на онлайн курсі «Практична соціологія для професіоналів медіа», «Медіаграмотність: як не піддаватись маніпуляціям». Курси розміщено на освітній платформі Prometheus за посиланням: (https://apps.prometheus.org.ua/learning/course/course-v1:Prometheus+MEDIASOC101+2020_T3/home, https://apps.prometheus.org.ua/learning/course/course-v1:Prometheus+MEDIA_L101+2022_T3/home).

Можливе також використання інших масових відкритих онлайн або офлайн курсів (повністю або частково) за умови погодження їх тематики та змісту з лектором.

Дистанційне навчання

Можливе синхронне дистанційне навчання з використанням платформ для відео-конференцій та освітньої платформи для дистанційного навчання в університеті.

Інклюзивне навчання

Допускається

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Складено доцентом кафедри соціології, канд. соц. наук, доцентом, Єніним М.Н.

Ухвалено кафедрою соціології (протокол № 12 від 24.05.2024)

Погоджено Методичною комісією факультету (протокол № 9 від 26.06.2024)

Додаток 1.

Завдання до МКР.

Написання есе (до 5 сторінок).

При написанні есе продемонструйте власну позицію по темі есе та проблемах, що підіймаються у публікаціях.

Тема на вибір:

1. Чи повинні уряду намагатися захищати національні культури за допомогою обмеження поширення супутникового і кабельного телебачення?
2. Чи поліпшить глобалізація комунікацій наше розуміння культурних відмінностей або знищить останні?
3. Зменшують або покращують сучасні ЗМІ можливості для публічних дебатів?

Додаток 2.

Питання до екзамену.

1. Чому вивчення громадської думки, механізмів її формування, стратегії комунікації з нею є важливим напрямком соціологічних досліджень?
2. Як визначаються поняття медіа та комунікація в соціології?
3. Що являє собою масова комунікація?
4. Як пов'язані між собою масова комунікація, масова інформація, засоби масової комунікації (засобів масової інформації)?
5. Як визначається в соціології масова свідомість?
6. Що являє собою громадська думка? Які функції виконує громадська думка?
7. Що таке солом'яні опитування?
8. Що являє собою медіаефект «війни світів?»
9. Чому виникла потреба в дослідженнях масової комунікації? Якими були уявлення соціологів про масову комунікацію на першому етапі її дослідження (30-40 рр. ХХ ст.).
10. Якими були уявлення соціологів про масову комунікацію на першому етапі її дослідження (30-40 рр. ХХ ст.). Яким є Ваше відношення до критичних оцінок масової культури та мас-медіа вченими Франкфуртської соціологічної школи, зокрема, Т. Адорно та М. Хоркхаймером?
11. Дайте визначення масової комунікації та її основних компонентів (формула Лассуелла). Яке значення має поняття «маса» в контексті досліджень масової комунікації?
12. Які ідеї серед дослідників щодо ефектів мас-медіа домінували в 40-60-ті рр. ХХ ст.? Що являє собою парадигма «обмеженого впливу»? Назвіть основний зміст теорій «двоступеневого потоку інформації» та «використання і задоволення».
13. В чому сутність теорії «спіраль мовчання» Е. Ноель-Нойман?
14. Що являє собою модель «помірного впливу»? Які ідеї були поширені на третьому етапі дослідження впливу масової комунікації?
15. Чому вчені звернулись до досліджень насилля на телебаченні. Які гіпотези та висновки були зроблені відносно зв'язку між насиллям на екрані і насиллям у житті?
16. Що являє собою четвертий етап дослідження масової комунікації? На конкретних прикладах продемонструйте, що означає модель «кодування-декодування».
17. Які теоретичні висновки робляться українськими вченими в дослідженнях масової комунікації? Які українські соціологічні компанії займаються збором інформації про особливості споживання інформації в медіа?
18. Коли з'явилася масова комунікація? Розкрийте передумови формування інституту масової комунікації.
19. Якими є особливості комунікаційних процесів в традиційних суспільствах?
20. Чому масова комунікація є одним з найважливіших інститутів індустріального суспільства? Як пов'язані між собою масова комунікація та вторинна соціалізація?
21. Як змінюються комунікаційні процеси при переході суспільства до інформаційного (постіндустріального) етапу розвитку.
22. Що таке «нові медіа»? В чому полягає їх відмінність від «старих медіа».

23. Чому з новими медіа пов'язують перспективи демократизації у світі, але одночасно і можливості посилення соціального контролю?
24. Чому інтернет метафорично порівнюють з кав'ярнею?
25. Як пов'язані між собою національні спільноти та масова комунікація? Чому становлення масової комунікації та ЗМІ було необхідною передумовою для формування поліетнічних націй індустріального суспільства?
26. Чому мас-медіа можуть бути каналом посилення девіацій?
27. Як визначається соціальний інститут в соціології? Які функції виконують соціальні інститути?
28. Які функції виконує в суспільстві масова комунікація? Чому її вплив може мати деструктивний характер для суспільства?
29. Чому мас-медіа є місцем перманентної боротьби між різними соціальними, політичними та економічними інтересами? Які фактори тиску на мас-медіа виділяє Д. Мак-Квейл?
30. Чи вважаєте Ви доречним використання метафори «четверта влада» щодо мас-медіа? Обґрунтуйте свою думку.
31. Опишіть статусні позиції власника та редактора. Які законодавчі обмеження існують для засновників засобів масової інформації?
32. Опишіть особливості статусної позиції журналіста. Чому на журналіста покладені особливі права та обов'язки? В чому полягає суперечливість журналістської діяльності?
33. Що таке аудиторія? Які існують її різновиди? Як би Ви оцінили загальносвітову тенденцію фрагментації аудиторії?
34. Якими є погляди на владу в теорії ліберального плюралізму? Які суспільні ролі повинні виконувати ЗМІ в суспільстві згідно з цією теорією? Чому цю теорію пов'язують з більш загальною соціологічною теорією «функціоналізму»?
35. За що критикується теорія ліберального плюралізму ЗМІ? Чи погоджуєтесь Ви з цією критикою?
36. Якими є погляди на владу та ЗМІ в критичних теоріях? Чому, на думку Ю. Габермаса, публічна сфера переживає занепад у сучасному суспільстві? Чому нові медіа та соціальні мережі руйнують публічну сферу та якість демократії?
37. Що мав на увазі А. Грамші під поняттям «гегемонія»? В який спосіб, на думку італійського вченого, підтримується влада в капіталістичних суспільствах за умов істотної нерівності і конфлікту інтересів?
38. Які ідеї відстоює Дж. Гербнер у своїй теорії культивування? Чи згодні Ви з ними?
39. В чому суть концепції «технологічного детермінізму» Гарольда Інніса і Маршалла Маклюгена?
40. Що таке «симулякри»? Як описує вплив ЗМІ на суспільство теорія постмодернізму? Яким є Ваше відношення до цієї теорії?
41. В чому полягає суть явища «Вікно Овертона»? Як відбувається зміна свідомості народних мас згідно з цією теорією?
42. Які форми власності існують в секторі ЗМІ?
43. Яким чином тематизація пов'язана з політичним впливом на аудиторію?
44. Що являє собою технологія праймінгу? Наведіть приклади його використання в практиці сучасних медіа.
45. Що являє собою фреймінг? Які приклади використання фреймінгу в ЗМІ Вам відомі?
46. Що таке маніпулювання? Чому маніпуляційні технології в медіа становлять загрозу для існування демократії?
47. Як би Ви охарактеризували поняття соціально-політичних міфів?
48. Що таке адвертисмент і дивертисмент?
49. Що являє собою технологія використання «напівправди» в мас-медіа?
50. В чому полягає зміст принципу демократії шуму?
51. Охарактеризуйте особливості маніпулятивної семантики, спрощення, стереотипізації, створення сенсацій як засобів маніпулювання?
52. В чому полягає сутність «методу авторитетів», використання емоційно насичених слів?

53. В якому сенсі використовується поняття «ідеологія» в соціології? Чи вважаєте Ви, що ідеологія тісно пов'язана з політичними та економічними інтересами окремих груп?
54. Наведіть приклади взаємодії ідеології, мас-медіа та свідомості.
55. Що передбачає сублімінальний вплив в мас-медіа? Чи можете Ви привести приклади з власного життя використання таких технологій.
56. Як пов'язані між собою ідеологія та реклама?
57. Чи є небезпечним тенденція підвищення концентрації власності (монополізація) у секторі ЗМІ? Чому можливості маніпуляційного використання ЗМІ не безмежні?
58. Що таке «тематизація»? Розкрийте основний зміст теорії формування порядку денного.
59. Які чинники формування та моделі подачі новин враховуються у сфері масової комунікації?
60. Які ідеї відстоюються у концепції «культурного та інформаційного імперіалізму»? Які аргументи наводять критики цієї концепції. Висловіть власні думки з цього приводу.
61. Які форми власності існують в секторі ЗМІ? Чому важливим є плюралізм власності ЗМІ, розвиток громадського сектору медіа?
62. Як мережеві комунікації змінюють соціальний порядок і чи можуть вони бути джерелом загроз для демократії?
63. Які соціологічні методи можуть бути використані в практиці дослідження масової комунікації?
64. Що являє собою контент-аналіз? Якою є роль рубрикатору?
65. Якими є основні правила підготовки прес-релізу?